

ติดต่อสอบถาม
ข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

กองขยายพันธุ์พืช
กรุงเทพฯ
โทร 0 2561 0128

- 1 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดชลบุรี โทร 0 3304 8201
- 2 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง โทร 0 7558 2312
- 3 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา โทร 0 4437 9617
- 4 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช โทร 0 7584 5196
- 5 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์ โทร 0 4466 6422
- 6 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก โทร 0 5590 6220
- 7 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม โทร 0 4398 8142
- 8 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 8 จังหวัดลำพูน โทร 0 5309 6215
- 9 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัดสุพรรณบุรี โทร 0 3544 0360
- 10 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 10 จังหวัดอุดรธานี โทร 0 4221 9323

เอกสารองค์ความรู้ กระท่อม

Mitragyna speciosa (Korth.) Havil.

กระท่อม เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางสูง 10 - 15 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงตัวเป็นคู่ตรงข้าม และมีหูใบ 1 คู่ ใบมีรสขมเผื่อน แผ่นใบสีเขียว พบได้ใบแถบจังหวัดภาคใต้ เป็นพืชที่ใช้เป็นยาในสูตรยาหมอมพื้นบ้านหรือ หมอแผนโบราณ เช่น ยาประสาทกระท่อม ยาแก้บิดหัวลูก ฯลฯ โดยกระท่อมมีสารโมทรานเจนีน ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง มีคุณสมบัติเป็นยาแก้ปวด เช่นเดียวกับมอร์ฟิน โดยมีการใช้แก้ไอ แก้ปวดเมื่อยแก้เบาหวาน แก้ท้องเสีย ฯลฯ โดยนิยมเคี้ยวใบสดหรือต้มเป็นชาดื่มเพื่อให้รู้สึกไม่เมื่อยล้าขณะทำงาน ทำนา ทำสวน ปัจจุบันได้ปลดจากบัญชียาเสพติด จึงสามารถส่งเสริมการปลูกและใช้ประโยชน์ได้ในรูปแบบพืชสมุนไพร

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกกระท่อม

สภาพพื้นที่	ลักษณะดิน	สภาพภูมิอากาศ	แหล่งน้ำ
ชอบแสงรำไร สามารถปลูกแซมไม้ยืนต้นอื่นๆได้	ชอบดินร่วนซุย มีอินทรียวัตถุสะสม pH ระหว่าง 5.5 - 6.5 (กรดอ่อนๆ)	ปลูกได้ดีที่อากาศร้อนชื้น อุณหภูมิระหว่าง 25-30 องศาเซลเซียส	พืชกระท่อมชอบน้ำ ควรมีแหล่งน้ำที่เพียงพอในช่วงแล้ง

พันธุ์กระท่อม

กระท่อมที่นิยมปลูกมี 3 สายพันธุ์หลัก ประกอบด้วย

		
ชนิดก้านใบสีแดง (แบบขอบใบเรียบ นิยมต้มน้ำรับประทาน)	ชนิดก้านใบสีเขียว (พันธุ์แดงกวาง) นิยมรับประทานใบสด	ชนิดก้านใบสีแดง (แบบขอบใบหยัก) นิยมเรียกว่ายักษ์ใหญ่หรือหางกิ้งมีสารเข้มข้นกว่าสายพันธุ์อื่น

การขยายพันธุ์กระท่อม

กระท่อมนิยมใช้เมล็ดในการขยายพันธุ์ โดยเฉพาะเมล็ดในระบบปิด หรือเพาะแบบเปิดแต่รดน้ำให้ชื้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะต้นกล้าจนได้ความสูงมากกว่า 15 ซม. แล้วย้ายปลูกลงแปลง

ขยายพันธุ์โดยตัดตา ทาบกิ่ง เสียบยอด กับต้นตอที่มีความแข็งแรง หรือปักชำกิ่งที่มีตาข้าง (ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 8) วางไว้ในที่ร่ม และควบคุมความชื้น

ขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จากเมล็ด ตายอด และตาข้าง

วิธีการปลูก

ฤดูปลูก ปลูกได้ในทุกฤดู หากปลูกฤดูแล้ง ควรรดน้ำสม่ำเสมอ
การเตรียมดิน พรวนดินให้ร่วนซุย ดินอุ้มน้ำได้ แต่ไม่ขังน้ำ

วิธีการปลูกและระยะปลูก ระยะปลูกที่เหมาะสม คือ 4x4 เมตร สามารถปลูกได้ 100 ต้นต่อไร่ หรือกรณีปลูกแซมสวนยางที่มีระยะปลูก 3x7 เมตร ให้ปลูกพืชกระท่อมที่ระยะ 6x7 เมตร สามารถปลูกได้ 38 ต้นต่อไร่

การดูแลรักษา

การใส่ปุ๋ย นิยมใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และฮอร์โมนเร่งใบ หรือหากต้องการใช้ปุ๋ยเคมีให้เลือกใช้ปุ๋ย N, K สูง เช่น 15-9-12

การให้น้ำ นิยมให้น้ำแบบสายน้ำหยด หรือมินิสปริงเกอร์ โดยให้น้ำเมื่อน้ำดินเริ่มแห้ง ไม่ควรปล่อยให้ดินแห้ง หรือให้น้ำมากเกินไป เพราะกระท่อมชอบดินที่ชื้น แต่ไม่แฉะ

ศัตรูพืช

1. วัชพืชที่สำคัญ และการป้องกันกำจัด ไม่มีปัญหาวัชพืช
2. โรคที่สำคัญและการป้องกันกำจัด โรคที่พบบ่อยคือโรคเชื้อราจุดดำซึ่งพบในช่วงฝนสามารถใช้ปูนขาวละลายรดหรือฉีดพ่น ไม่ควรใช้ยาและสารเคมี เนื่องจากอาจสะสมในใบ ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ในอนาคต
3. แมลงศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัด ไม่พบศัตรูสำคัญ

การเก็บเกี่ยว และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

1. การเก็บเกี่ยวใบ ให้ผลผลิตที่ดีเมื่ออายุ 3 ปี ได้ผลผลิตรวม 2 กก./ต้น/เดือน(เก็บทุก 15 วัน) (200กก./ ไร่/เดือน)
2. การเก็บเกี่ยวเมล็ดควรเก็บ เมื่อมีสีเขียวถึงน้ำตาลไม่ควรให้ฝักแห้งคาต้นเพราะฝักเมล็ดจะแตกออกเมล็ดร่วงหล่น โดยเมล็ดกระท่อมจะเสื่อมสภาพเร็ว ทำให้การงอกลดลง
3. การบริโภคน้ำสามารถบริโภคใบสดต้มน้ำหรือผสมในตำหรับยา

จัดทำโดย : กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร
ออกแบบ : นางสาวปณิตตา ปัญญาโชติ นายช่างศิลป์ปฏิบัติงาน
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ขอขอบคุณข้อมูลและภาพประกอบบางส่วนจาก
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2563. บทสรุปของพืชกระท่อม (พิมพ์ครั้งที่ 2)
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส), 2562. เอกสารวิชาการ
พืชกระท่อม : การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ชุมชนและงานวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อกำหนด
นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย